

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1952

ANDRA KAMMAREN

Nr 4

30 januari—6 februari

Debatter m. m.

Onsdagen den 30 januari.

	Sid.
Interpellationer av:	
Fru Ewerlöf ang. socialtjänstens ordnande i händelse av krig	5
Herr Lindberg ang. tillvaratagande av inom landet förefintlig reserv- arbetskraft	7

Tisdagen den 5 februari.

Interpellationer av:	
Herr Hansson i Skegrie ang. åtgärder till förhindrande av att jord- brukare, som i vår inkallas till repetitionsövning, därigenom häm- mas i sin yrkesutövning, m. m.	11
Herr Kollberg ang. priskontrollen å textilvaror, m. m.	12
Herr Braconier ang. en redogörelse för möjligheterna för vår kon- sulära representation i norra Polen att tillvarataga de svenska sjömännens intressen, m. m.	15
Herr Wirtén ang. beredande av möjlighet för dem, som under år 1951 inköpt skog på rot men icke under detta år verkställt av- verkning, att avskriva värdet av avverkningsrätten enligt de grunder, som gälla för råvaror	15

Onsdagen den 6 februari.

Konungens av Stora Britannien och Norra Irland frånfälle	17
Förlängd tjänstgöring för vissa värnpliktiga	18
Ändring i familjebidragförordningen	22

	Sid.
Interpellationer av:	
Fru Sjöstrand ang. vård och fostran av blinda barn under sju år	27
Herr Svensson i Ljungskile ang. rätt för lantbruksnämnderna att bevilja nedsättning av kostnaderna för rationaliseringsplaner i vissa fall, m. m.	28
Herr Gustafson i Göteborg ang. semesterlagens bestämmelser om möjlighet för arbetsgivaren att förlägga semestern till tid, då arbetstagaren är sjuk, m. m.	30

Samtliga avgjorda ärenden.

Onsdagen den 6 februari.

Konstitutionsutskottets utlåtande nr 1, ang. ändring i kyrkomötesförordningen	18
— nr 2, ang. do	18
Statsutskottets utlåtande nr 23, ang. utgifter å tilläggsstat II (inrikesdepartementet)	18
Andra lagutskottets utlåtande nr 1, ang. ändrad lydelse av förordningen om anställande av distriktsbarnmorskor m. m.	18
— nr 2, ang. förlängd tjänstgöring för vissa värnpliktiga	18
— nr 3, ang. ändring i familjebidragsförordningen	22

Onsdagen den 30 januari.

Kl. 2 em.

§ 1.

Justerades protokollen för den 22, den 23 och den 24 innevarande januari.

§ 2.

Föredrogos var för sig följande Kungl. Maj:ts på bordet liggande propositioner; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskott propositionen nr 31, med förslag till lag angående ändring i lagen den 30 april 1948 (nr 218) om sambruksföreningar; samt

till jordbruksutskottet propositionen nr 32, angående anslag till hushållningssällskapen för budgetåret 1952/53, m. m.

§ 3.

Föredrogos var efter annan följande å kammarens bord vilande motioner; och remitterades därvid

till utrikesutskottet motionerna:

nr 316 av herr *Johansson* i Stockholm *m. fl.*; och

nr 317 av herr *Hagberg* i Luleå *m. fl.*;

till konstitutionsutskottet motionerna:

nr 318 av herr *Hedlund* i Östersund *m. fl.*;

nr 319 av herr *Håstad*;

nr 320 av fru *Gärde Widemar* och herr *Håstad*;

nr 321 av fröken *Wetterström*; och

nr 322 av herr *Christenson* i Malmö;

till statsutskottet motionerna:

nr 323 av herr *Kristensson* i Osby *m. fl.*;

nr 324 av herrar *Wiklund* i Stockholm och *Andersson* i Linköping;

nr 325 av fröken *Elmén m. fl.*;

nr 326 av herr *Svensson* i Alingsås *m. fl.*;

nr 327 av fru *Ewerlöf* och fröken *Elmén*;

nr 328 av fru *Gärde Widemar* och herr *Häckner*;

nr 329 av herr *Kollberg m. fl.*;

nr 330 av herr *Birke*;

nr 331 av herr *Christenson* i Malmö;

nr 332 av herr *Wedén*;

nr 333 och 334 av herr *Hagberg* i Luleå *m. fl.*;

nr 335 av fröken *Nygren* och herr *Håstad*;

nr 336 av fröken *Nygren*;

nr 337 av herrar *Kyling* och *Staxäng*;

nr 338 av fröken *Ager m. fl.*;

nr 339 av fröken *Ager* och herr *Nihlfors*;

nr 340 och 341 av herr *Nestrup*;

nr 342 av fröken *Elmén m. fl.*;

nr 343 av herrar *Johansson* i Stockholm och *Lager*;

nr 344 av fru *Wohlin* och herr *Wedén*;

nr 345 av herrar *Johansson* i Stockholm och *Senander*;

nr 346 av fru *Löfqvist m. fl.*;

nr 347 av herr *Lindberg m. fl.*;

nr 348 av herrar *Håstad* och *Hæggblom*;

nr 349 och 350 av herr *Larsson* i Stockholm *m. fl.*;

nr 351 av herr *Larsson* i Stockholm och fru *Gärde Widemar*;

nr 352 av herr *Ericsson* i Näs;

nr 353 av herr *Birke*;

nr 354 av herr *Widén m. fl.*;

nr 355 av fröken *Ager m. fl.*;

nr 356 av herr *Johnsson* i Skoglösa *m. fl.*;

nr 357 av herr *Wiklund* i Stockholm;

nr 358 av herr *Andersson* i Dunker;

- nr 359 av fröken *Ager m. fl.*;
 nr 360 av herr *Nihlfors m. fl.*;
 nr 361 av fröken *Elmén* och herr *Nihlfors*;
 nr 362 och 363 av fröken *Elmén m. fl.*;
 nr 364 av herr *Ohlsson* i Kastlösa;
 nr 365 av herr *Birke*;
 nr 366 av herr *Brandt*;
 nr 367 av herr *Birke* och fröken *Wetterström*;
 nr 368 av herrar *Åhman* och *Strandh*;
 nr 369 av herr *Gustafsson* i Borås *m. fl.*;
 nr 370 av herr *Kyling m. fl.*;
 nr 371 av herr *Nestrup*;
 nr 372 av herr *Håstad*;
 nr 373 av herr *Ohlin m. fl.*;
 nr 374 av herr *Jansson* i Kalix; och
 nr 375 av herr *Sköldin*;
 till bevillningsutskottet motionerna:
 nr 376 av herrar *Lager* och *Dahlgren*;
 nr 377 av herr *Larsson* i Luttra *m. fl.*;
 nr 378 av herrar *Birke* och *Edström*;
 nr 379 av herr *Ekdahl*;
 nr 380 av herr *Kollberg*;
 nr 381 av herr *Åqvist m. fl.*;
 nr 382 av herr *Kyling m. fl.*;
 nr 383 av fröken *Wetterström m. fl.*;
 nr 384 av herr *Hagberg* i Luleå *m. fl.*;
 nr 385 av herr *Ohlin m. fl.*;
 nr 386 av herr *Wedén*; och
 nr 387 av herr *Hedqvist*;
 till statsutskottet motionen nr 388 av herr *Jacobson* i Vilhelmina;
 till bevillningsutskottet motionen nr 389 av herr *Jacobson* i Vilhelmina;
 till bankoutskottet motionerna:
 nr 390 av herr *Hjalmarson m. fl.*;
 nr 391 av herr *Hagberg* i Luleå *m. fl.*;
 nr 392 av herr *Ohlin m. fl.*; och
 nr 393 av herr *Hjalmarson m. fl.*;
 till andra kammarens allmänna beredningsutskott motionerna:
 nr 394 av herrar *Johansson* i Stockholm och *Holmberg*; och
 nr 395 av fröken *Wetterström m. fl.*;
 till behandling av lagutskott motionerna:
 nr 396 av fru *Sandström m. fl.*;
 nr 397 av herrar *Häckner* och *Larsson* i Stockholm;
 nr 398 av herrar *Åhman* och *Gunnarsson*;
 nr 399 av herr *Birke*;
 nr 400 av herrar *Birke* och *Kyling*;
 nr 401 av herr *Birke*;
 nr 402 av herr *Johansson* i Norrfors;
 nr 403 av herr *Hagård*;
 nr 404 av fru *Gärde Widemar m. fl.*;
 nr 405 av herr *Boman* i Kieryd *m. fl.*;
 nr 406 av herr *Hjalmarson m. fl.*;
 nr 407 av herr *Ericsson* i Sörsjön;
 nr 408 av fru *Löfqvist m. fl.*;
 nr 409 av herr *Boman* i Stafsund;
 nr 410 av herr *Swedberg m. fl.*;
 nr 411 av herrar *Åqvist* och *Widén*;
 nr 412 av herr *Åqvist m. fl.*;
 nr 413 av herr *Hagberg* i Luleå *m. fl.*;
 nr 414 av herr *Wedén m. fl.*;
 nr 415 av herr *Johnsson* i Skoglösa;
 nr 416 av herr *Boman* i Stafsund;
 nr 417 av fru *Nilsson* och herr *Dahlgren*; och
 nr 418 av herr *Wedén m. fl.*;
 till jordbruksutskottet motionerna:
 nr 419 av fröken *Vinge*;
 nr 420 av herr *Widén m. fl.*;
 nr 421 av herr *Larsson* i Luttra *m. fl.*;
 nr 422 av herr *Andersson* i Långviksmon *m. fl.*;
 nr 423 av herr *Andersson* i Långviksmon;
 nr 424 av herr *Andersson* i Långviksmon *m. fl.*;
 nr 425 av herrar *Jacobson* i Vilhelmina och *Hedlund* i Östersund;
 nr 426 av herr *Jacobson* i Vilhelmina *m. fl.*;
 nr 427 av herr *Jansson* i Kalix *m. fl.*;
 och

Interpellation ang. socialtjänstens ordnande i händelse av krig.

nr 428 av herrar *Jansson* i Kalix och *Wiklund* i Öjebyn;

till andra kammarens allmänna beredningsutskott motionen nr 429 av herr *Larsson* i Luttra *m. fl.*;

till statsutskottet motionen nr 430 av herr *Ekdahl*;

till andra kammarens allmänna beredningsutskott motionerna:

nr 431 av fröken *Vinge m. fl.*; och
nr 432 av herr *Hjalmarson m. fl.*;

till statsutskottet motionerna:

nr 433 av herr *Hjalmarson m. fl.*;
nr 434—436 av herr *Ohlin m. fl.*;
nr 437 av herr *Gustafson* i Göte-

borg;

nr 438 av herr *Gustafson* i Göteborg *m. fl.*;

nr 439 och 440 av herr *Hansson* i Skediga;

nr 441 och 442 av herr *Hjalmarson m. fl.*;

nr 443 av fröken *Vinge*;

nr 444 av herr *Henriksson*;

nr 445 av herrar *Holmberg* och *Dahlgren*;

nr 446 av herr *Nihlfors m. fl.*;

nr 447 av herr *Håstad*;

nr 448 av herrar *Holmberg* och *Karlsson* i Stuvsta;

nr 449 av herr *Håstad* och fru *Ewerlöf*;

nr 450 av fru *Ewerlöf*;

nr 451 av herr *Ohlsson* i Kastlösa;

nr 452 av herr *Dahlgren*;

nr 453 av herr *Håstad*;

nr 454 av fröken *Vinge m. fl.*;

nr 455 av herr *Henriksson*; och

nr 456 av herr *Nihlfors m. fl.*;

till bevillningsutskottet motionerna:

nr 457 av herr *Kollberg*;

nr 458 av herrar *Hansson* i Skediga och *Boman* i Stafsund; och

nr 459 av herr *Larsson* i Luttra *m. fl.*;

till statsutskottet motionen nr 460 av herr *Holmberg m. fl.*;

till bankoutskottet motionen nr 461 av herr *Ohlin m. fl.*;

till konstitutionsutskottet motionen nr 462 av herrar *Håstad* och *Hagberg* i Malmö;

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 463 av herr *Ståhl*;

nr 464 av herr *Wedén m. fl.*;

nr 465 av herr *Ohlin m. fl.*;

nr 466 av herr *Pettersson* i Dahl;

till bankoutskottet motionen nr 467 av herr *Karlsson* i Stuvsta *m. fl.*;

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 468 av herr *Senander m. fl.*;

nr 469 av herrar *Dahlgren* och *Holmberg*;

nr 470 av herr *Håstad*;

nr 471 av fru *Ewerlöf m. fl.*; och

nr 472 av herrar *Håstad* och *Edström*;

till andra kammarens allmänna beredningsutskott motionen nr 473 av herr *Senander m. fl.*;

till bankoutskottet motionen nr 474 av herr *Ohlin m. fl.*;

till statsutskottet motionerna:

nr 475 av fröken *Wetterström m. fl.*; och

nr 476 av herr *Ohlin m. fl.*;

till bankoutskottet motionen nr 477 av herr *Ohlin m. fl.*;

till statsutskottet motionerna:

nr 478 av herr *Ohlin m. fl.*; och

nr 479 av herr *Bergstrand*; samt

till bevillningsutskottet motionen nr 480 av herrar *Nihlfors* och *Henriksson*.

§ 4.

Interpellation ang. socialtjänstens ordnande i händelse av krig.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Interpellation ang. socialtjänstens ordnande i händelse av krig.

Fru EWERLÖF, som anförde: Herr talman! En av de viktigaste förutsättningarna för att kvinnornas insats inom civilförsvaret under krig eller beredskapstillstånd skall kunna bli fullödiga, är att de veta att samhället har erforderliga resurser för att ta hand om barn och åldringar. Detta ställer emellertid stora krav på civilförsvarets utrymningstjänst, framför allt på dess planläggning och materielanskaffning. Civilförsvarets nuvarande utrymningsplan innebär att inkvartering i internat skall komma i fråga för cirka 7 procent av småbarnen, cirka 75 procent av skolbarnen under 15 år och cirka 20 procent av åldringarna. För samtliga de orter som ha utrymningsplanläggning motsvarar detta ett behov av 275 000 internatplatser. Minskar man behovet av utrymning under krig till att beröra endast de 30 största tätorterna, sjunker behovet till 190 000 internatplatser.

Det andra världskriget, liksom också striderna om städerna i Korea, ha med all tydlighet visat nödvändigheten av att planlägga utrymningen av tätorter. Civilförvarsstyrelsen har i förråd viss internatutrustning och har i samband med anslagsäskandena för 1950/51 begärt sådan komplettering därav att utrustningen skulle komma att omfatta 20 000 internatplatser, d. v. s. 500 s. k. normalinternat om vardera cirka 40 platser.

Då dessa 20 000 utrustningar, även om de vore kompletta, föga svara mot behovet av 275 000 internatplatser, eller ens mot minimibehovet på 190 000, har civilförvarsstyrelsen även för budgetåret 1952/53 äskat medel till ytterligare 20 000 utrustningar. Man har emellertid denna gång begränsat sig till endast det allra nödvändigaste av den materiel, som kommer i fråga: man har för servis upptagit endast sked och tallrik, och knappt hälften av normalutrustningen för ett 40 personers internat har denna gång tagits med i styrelsens materieförteckning. Därigenom har man lyckats

nedbringa kostnaderna till cirka 500 000 kronor, avsedda att fördelas på tre år. Beloppet har dock icke uppförts i årets statsverksproposition.

Det råder alltså till synes en högst markerad brist på reella utrymningsresurser, och framför allt torde de kvinnor, som på grund av sina arbetsuppgifter inom försvar och folkförsörjning icke kunna följa sina barn vid en evakuering, känna en stark oro vid tanken på att deras barn och gamla eventuellt skulle evakueras och förläggas under så bristfälliga förhållanden. Enligt föreliggande planer avses emellertid förläggningsutrustningen för större delen av de planerade internaten komma att anskaffas i ett — som det heter — mera skärpt läge, »bl. a. genom anlåtande av förfoganderätten».

Redan de erfarenheter, som föreligga från våra beredskapsår 1939—1945, torde motivera en varning för alltför överdriven optimism om förfoganderättslagens möjligheter att i ett kritiskt läge ge myndigheterna alla de materiella resurser de plötsligt behöva. Framför allt när det gäller evakuering av barn och åldringar, de känsligaste och i fysiskt avseende minst motståndskraftiga befolkningsgrupperna, torde det föreligga allt skäl att i förväg planera och anskaffa förläggningsmateriel. Under alla förhållanden behövs det ett minimi-antal färdiga platser på 40 000, vilket också civilförvarsstyrelsen ansett då den utöver tidigare begärda 20 000 platser i år äskat en halv miljon kronor för ytterligare lika många.

Det andra världskriget och allt som det förde med sig för de krigförande nationernas befolkning, främst för dem som voro hoppackade i tätorterna, ligger alltså så nära oss att man ställer sig frågande inför departementschefens kategoriska uttalande i statsverkspropositionen att han icke anser sig böra upptaga något belopp till inköp av socialtjänstmateriel för budgetåret 1952/53.

Det här påtalade behovet ter sig yt-

Interpellation ang. tillvaratagande av inom landet förefintlig reservarbetskraft.

terst angeläget och utgör knappast en ekonomisk belastning på statskassan av det slag som motiverar att det helt förbigås. Beredskapen på detta område ter sig så otillfredsställande, att det är naturligt om stora kvinnogrupper tveka inför sin medverkan i försvarsarbetet.

Denna otillfredsställande beredskap i fråga om socialtjänsten, som civilförsvaret näppeligen kan lastas för, kan befaras medföra oro och olust i vida kretsar. Det torde därför vara av största vikt att ett klarläggande sker inför riksdagen, i vilket regeringens syn på frågan framlägges.

Med anledning av vad ovan anförts, hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få ställa följande fråga:

Föreligger inom regeringen någon plan för hur socialtjänsten skall ordnas i händelse av krig, och hur tänker man sig i så fall ordna utrymningen av de 275 000 människorna, av vilka endast ett fåtal kunna komma direkt till förberedda internat?

Denna anhållan bordlades.

§ 5.

Interpellation ang. tillvaratagande av inom landet förefintlig reservarbetskraft.

Ordet lämnades på begäran till

Herr LINDBERG, som yttrade: Herr talman! Sedan numera den s. k. fulla sysselsättningen uppnåtts i vårt land, ha ofta uppkommit frågor om brist på arbetskraft vid olika företag eller inom olika näringsgrenar. Man har sålunda varit tvingad importera utländsk arbetskraft och detta i vissa fall i en relativt stor omfattning. Denna arbetskraft har som regel varit ett gott tillskott och är det allt fortfarande.

Medan man varit och är tvingad att lita till utländsk arbetskraft gå emellertid många svenska medborgare utan sysselsättning. Den s. k. överåriga arbetskraften (folkpensionärer och andra pen-

sionärer m. fl.) utnyttjas icke i den omfattning, som säkerligen skulle kunna ske. Ej heller har man lyckats få fram den dolda arbetskraften. Vidare kan ifrågasättas om de partiellt arbetsföra rationellt utnyttjas. På olika slag av anstalter finnas många intagna, vilka äro så gott som sysslolösa (de deltaga till stor del i improduktivt arbete och till en mindre del i produktivt). Frånsett alla, som av en eller annan anledning måste »vårdas» på anstalt, finnas många, som kunna deltaga i produktivt arbete trots att de vistas på anstalt.

Kommittén för partiellt arbetsföra har i ett betänkande — SOU 1945: 26 — lämnat riktlinjer beträffande de partiellt arbetsföra, men också för andra grupper. I ifrågavarande betänkande finnes en bilaga, som är sammanställd av ingenjör Hjalmar Cederström och innefattar riktlinjer för skapandet av en socialväsendets forskningsorganisation. Många av de problem som rullas upp i omnämnda betänkande äro allt fortfarande olösta, och kanske kunna en del av dem aldrig lösas, i vart fall icke så, att produktionen tillföres nämnvärd arbetskraftsförstärkning genom de föreslagna reformerna.

När det gäller pensionärernas arbetskraft bör det vara ett relativt enkelt problem att få denna tillvaratagen på ett för näringslivet och för landet rationellt, liksom även för den enskilde pensionären tillfredsställande sätt. Här fordras egentligen endast att dessa personer erbjudas och erhålla lämpligt arbete. Säkerligen önska de arbetsföra pensionärerna ingenting högre än att erhålla lämpligt arbete åtminstone för vissa tider. För de flesta är det omöjligt att gå kvar i det gamla yrket, och det gäller närmast att överföra dem eller hjälpa dem att bli överförda till andra verksamhetsfält, som passa för deras krafter och färdigheter. Många av dem kunna måhända icke arbeta mera än halv normalarbetstid, en fråga som emellertid ofta nog bör kunna lösas ge-

Interpellation ang. tillvaratagande av inom landet förefintlig reservarbetskraft.

nom att två personer åtaga sig utföra samma arbete. Invändningar komma att göras mot en dylik ordning, men detta beror endast på att man i så liten utsträckning vant sig vid ett sådant system.

En del arbetskraft skulle även kunna lösgöras genom att man allmänt organiserar den frivilliga hemhjälpen på sätt som börjat praktiseras i exempelvis Stockholm. Härigenom kan måhända anstaltsvården minskas när det gäller en stor del av de äldre familjer där endast den ene är arbetsför.

För att ett tillvaratagande av pensionärernas arbetskraft skall kunna ske är det nödvändigt med en medverkan från statens sida. I vart fall bör staten medverka vid uppdragandet av riktlinjerna för en sådan verksamhet. Överläggningar med företag och företagsammanslutningar böra ske för att något påtagbart resultat skall kunna uppnås. Möjligen kan det tänkas att företag lämna ut en del arbeten som kunna utföras i hemmen. Sådana hemarbeten böra emellertid ersättas på ett sådant sätt att arbetaren känner med sig att han icke blivit offer för exploatering, utan att han själv får njuta frukterna av sitt arbete.

Här finnas säkerligen många former under vilka de äldres arbetskraft kan tillvaratagas på ett för både samhället och de berörda personerna gagnarikt sätt. Frågan måste emellertid göras till föremål för en närmare undersökning. Måhända bör en utredning av hela problemet verkställas.

Särskilt vill jag trycka på behovet av en institution, som anförtros uppgiften att planlägga, aktualisera och rationalisera alla åtgärder till förmån för de gamla, det må gälla medicinska eller sociala åtgärder eller anordningar och företeelser på arbetsmarknaden omhändertavda av stat, kommun eller enskilda. Både de gamla och samhället kunna få stor nytta av en dylik institution, vars kostnader säkerligen i läng-

den skola visa sig vara i hög grad fruktbarande.

Innan man går in för att skapa en särskild institution, som handlägger och samordnar här ifrågasatta uppgifter, bör man söka att genom redan befintliga organ lösa problemen. Visar det sig att detta icke är möjligt, blir det nödvändigt att överlåta uppgiften på den ifrågasatta institutionen. De förhandlingar, varom jag i det föregående talat, böra sålunda överlåtas på länsarbetsnämnderna, som ha att träda i kontakt med icke blott olika företag och arbetsgivarorganisationer i länet utan även med de fackliga organisationerna, vilka torde ha stora intressen på detta område.

När det gäller platsanskaffning finnas organ härför, nämligen arbetsförmedlingarna. För arbetsförmedlingen gäller det att erbjuda de pensionerade arbete på den öppna arbetsmarknaden. Ha parterna på arbetsmarknaden enats om att i lämpliga arbeten använda pensionärer, även om fråga skulle vara om »skiftarbeten» pensionärer emellan, blir det icke så svårt för förmedlingen att förmedla sådan arbetskraft. Den ordning som nu råder har gjort att arbetsförmedlingarna som regel betrakta det som smått genant att sända äldre arbetskraft, särskilt som man väl vet att arbetsgivarerna helst vilja ha yngre personer. Den uppfattningen, att förmedlingarna äro ovilliga att sända de äldre att söka ledigförklarad anställning, stärkes man i, då man vet att många förmedlingskontor genom rapporter till arbetslöshetskassorna ifrågasätta, om äldre arbetslösa kassamedlemmar äro understödsberättigade och stå till arbetsmarknadens förfogande. Jag väntar mig icke något vitsordande av att denna uppfattning är riktig. Fastmera kommer det att heta, att förmedlingarna ansett sig pliktiga att avgiva dessa rapporter, enär understöd icke skall utgå till den, som icke står till arbetsmarknadens förfo-

Interpellation ang. tillvaratagande av inom landet förefintlig reservarbetskraft.
 gande. Men de gamla ha tydligt fått den uppfattningen att förmedlingarna — i vart fall en del — icke vilja ha med dem att göra, när de i allmänhet äro svårare att placera i arbete än annan arbetskraft.

Motioner avlämnade vid årets riksdag visa, att det finnes ett ganska allmänt intresse för åldringsvården och att man vill ha frågan i hela dess vidd utredd. Samma är förhållandet med pensionsåldrarna och ändringar av dessa.

Den fråga jag velat föra på tal är hur man på bästa sätt ur såväl de enskilda medborgarnas som samhällets synpunkter skall kunna — utan att ändra pensionsåldrarna — infoga den äldre arbetskraften i den allmänna produktionen. Detta problem bör kunna lösas utan någon större utredning eller i vart fall preliminärt ordnas i avvaktan på att en eventuell utredning framlägger förslag i frågan. Då de arbetsföra åldrarna på grund av befolkningsutvecklingen få allt flera försörjningsproblem att brottas med, måste det vara ett allas intresse att deras försörjningsbörda minskas i möjligaste mån. Synbarligen kan detta lättast ske om pensionärernas arbetskraft utnyttjas i all den utsträckning som är möjlig. Samtidigt kunna de äldre känna tillfredsställelse över att de efter för många få tillfälle att bidra till produktionen. Myndigheter, arbetsgivare och arbetstagarorganisationer böra samverka till frågans lösning på det ur alla synpunkter bästa sättet.

På grund av vad jag i korthet anfört anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få rikta följande frågor:

1) Har herr statsrådet uppmärksammat att det finnes en stor reservarbetskraft, särskilt äldre, i landet, vilken reserv icke till fullo utnyttjas?

2) Är herr statsrådet villig vidtaga sådana åtgärder att denna reservarbetskraft kan tillvaratagas på ett sätt som är till fromma för pensionärerna och till gagn för samhället?

3) Anser statsrådet att åtgärder i berört syfte kunna vidtagas utan dröjsmål, således utan att frågan göres till föremål för utredning?

Denna anhållan bordlades.

§ 6.

Anmäldes, att följande Kungl. Maj:ts propositioner tillställts kammaren, nämligen:

nr 33, med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker; och

nr 35, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjukkassor.

Dessa propositioner bordlades.

§ 7.

Anmäldes, att till herr talmannen under sammanträdet avlämnats en motion, nr 481, av herr *Johansson* i Stockholm *m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 22, med förslag till lag med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål.

Denna motion bordlades.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 2.09 em.

In fidem
Gunnar Britth.

Lördagen den 2 februari.

Kl. 2 em.

§ 1.

Justerades protokollen för den 25 och den 26 nästlidna januari.

§ 2.

Föredrogos var för sig följande Kungl. Maj:ts å bordet liggande propositioner; och hänvisades därvid till bevillningsutskottet propositionen nr 33, med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker; samt

till behandling av lagutskott propositionen nr 35, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjuk-kassor.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott den på kammarens bord vilande motionen nr 481 av herr *Johansson* i Stockholm *m. fl.*

§ 4.

Föredrogs den av fru *Ewerlöf* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående socialtjänstens ordnande i händelse av krig.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5.

Föredrogs den av herr *Lindberg* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående tillvaratagande av in-

om landet förefintlig reservarbetskraft. Kammaren biföll denna anhållan.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i kyrkomötesförordningen den 22 april 1949 (nr 174); och

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 16 § kyrkomötesförordningen den 22 april 1949 (nr 174);

statsutskottets utlåtande nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde; samt

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 3 § förordningen den 30 juni 1943 (nr 570) om anställande av distriktsbarnmorskor m. m.;

nr 2, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om förlängd tjänstgöring för vissa värnpliktiga tillhörande armén, vilka under år 1952 avsluta första tjänstgöring, dels ock i ämnet väckta motioner; och

nr 3, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i 6 § familjebidragsförordningen den 29 mars 1946 (nr 99), dels ock i ämnet väckta motioner.

§ 7.

Anmäldes, att följande Kungl. Maj:ts propositioner tillställts kammaren, nämligen:

Interpellation ang. åtgärder till förhindrande av att jordbrukare, som i vår inkallas till repetitionsövning, därigenom hämmas i sin yrkesutövning, m. m.

nr 34, angående anslag till åtgärder för främjande av fiskebåts- och fiskeredskapsförsäkring;

nr 36, angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag;

nr 37, angående ersättning till B. E. R. Carlsson m. fl.;

nr 38, angående anslag ur kyrkofonden för tillfällig arbetshjälp åt domkapitlen och stiftsnämnderna i samband med prästlönereformens genomförande; och

nr 39, med förslag till lag angående ändring i lagen den 30 juni 1943 (nr 431) om allmänna vägar, m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 2.04 em.

In fidem
Gunnar Britth.

Tisdagen den 5 februari.

Kl. 4 em.

§ 1.

Justerades protokollet för den 30 nästlidna januari.

§ 2.

Föredrogos var efter annan följande Kungl. Maj:ts å bordet vilande propositioner; och remitterades därvid

till jordbruksutskottet propositionen nr 34, angående anslag till åtgärder för främjande av fiskebåts- och fiskeredskapsförsäkring;

till statsutskottet propositionerna:

nr 36, angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag; och

nr 37, angående ersättning till B. E. R. Carlsson m. fl.; samt

till behandling av lagutskott propositionerna:

nr 38, angående anslag ur kyrkofonden för tillfällig arbetshjälp åt domkapitlen och stiftsnämnderna i samband med prästlönereformens genomförande; och

nr 39, med förslag till lag angående ändring i lagen den 30 juni 1943 (nr 431) om allmänna vägar, m. m.

§ 3.

Föredrogos, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtanden nr 1 och 2, statsutskottets utlåtande nr 23 samt andra lagutskottets utlåtanden nr 1—3.

§ 4.

Interpellation ang. åtgärder till förhindrande av att jordbrukare, som i vår inkallas till repetitionsövning, därigenom hämmas i sin yrkesutövning, m. m.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr HANSSON i Skegrie, som anförde: Herr talman! Under vårriksdagarna 1949 och 1950 ha frågor riktats till chefen för försvarsdepartementet i anledning av de svårigheter, som uppstå för inkallade jordbrukare i deras yrkesutövning till följd av dem ålagda repetitionsövningar. Dessa svårigheter ha berott på att repetitionsövningarna förlagts till tidpunkten för vårarbetets bedrivande. Man kunde ha anledning förvänta, att efter dessa påminnelser rät-

Interpellation ang. priskontrollen å textilvaror, m. m.

telse i detta förhållande åvågabringats och att övningarna förlagts till en tidpunkt, då jordbrukets folk lättare kunna fullgöra desamma utan allvarliga men för yrkesutövningen.

Därest undersökningar gjorts i sådant syfte, skulle det vara önskvärt, att resultatet av dessa offentligen redovisades.

Även innevarande år äro emellertid krigsförbandsvisa repetitionsövningar förlagda till en tidpunkt, som för en betydande del av de inkallade jordbrukarna är ytterst olämplig. Inom sydliga militärområden ha exempelvis inkallelser till repetitionsövning skett för tiden 24 april—25 maj. Med stor sannolikhet kommer denna tid att sammanfalla med det brådaste vårbruket.

En smidigare anpassning av inkallelsetiderna till jordbrukets intressen bör inte vara omöjlig att åstadkomma. Då dessa efterutbildningsövningar avses pågå under tiden mellan utryckningen för en årsklass värnpliktiga och inryckningen av nästa, ställer sig frågan, huruvida ej möjligheter finnas att förlägga denna ordinarie värnpliktsutbildning så, att ovannämnda lucka mellan tvenne årsklasser kan infalla i en för jordbruket gynnsammare tidsperiod. För jordbrukare inom de södra delarna av vårt land skulle tidsperioden januari—mars vara lämpligare än nuvarande mars—maj.

Den opposition, som reses från jordbrukarehåll mot dylika olämpliga inkallelsetider, grundar sig inte på någon motvilja mot att fullgöra värnplikts-tjänstgöringen. I stället råder full förståelse för att beredskapens bördor bäras lika av alla yrkesgrupper. Men då det ekonomiska resultatet av ett jordbruk i hög grad är beroende av hur vårbruket blir utfört och sådden verkställd, löpa få yrkesutövare så stora risker under en så koncentrerad arbetstid som just jordbrukarna. Därtill kommer att den egna företagaren inom jordbruket svårligen under denna tid kan ersättas av lejd arbetskraft.

Med hänvisning till vad som nu an-

förts får jag anhålla om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få framställa följande frågor:

1. Vilka åtgärder kunna påräknas för att tillgodose, att jordbrukare, som i vår inkallats till repetitionsövning, därigenom icke hämmas i sin yrkesutövning?

2. Vill herr statsrådet medverka till att dessa repetitionsövningar framdeles förläggas till sådana tidsperioder att jordbrukets intressen bättre beaktas?

Denna anhållan bordlades.

§ 5.

Interpellation ang. priskontrollen å textilvaror, m. m.

Ordet lämnades på begäran till

Herr KOLLBERG, som yttrade: Herr talman! Den prisreglerande verksamhet, som bedrivs av statens priskontrollnämnd, skall enligt Kungl. Maj:ts direktiv ha till mål att, där så är möjligt, förhindra eller eljest i största möjliga utsträckning begränsa prisstegringar samt att främja prissänkningar. Med hänsyn till prisregleringslagens bestämmelser måste det anses uppenbart att priskontrollnämnden vid utövandet av sin verksamhet icke är behörig att vid prövningen av prisfrågorna anlägga andra synpunkter än sådana, som direkt avse skäligheten i priserna på olika produkter med hänsyn till de förutsättningar, under vilka företagen inom de skilda branscherna arbeta. Åt denna princip har också givits uttryck i Kungl. Maj:ts direktiv. I direktiven har sålunda betonats, att till grund för medgivande till prishöjning skall läggas en vederbörligen granskad kostnads kalkyl och att ärendena skola prövas med beaktande av verkställd lönsamhetsberäkning. Det torde vara uppenbart att frågor om prissänkningar skola bedömas efter samma grunder.

Den 31 januari 1952 har priskontroll-

Interpellation ang. priskontrollen å textilvaror, m. m.

nämnden meddelat ett beslut angående prissättningen på vissa textilvaror av innebörd, att handelsmarginalerna på importerade textilvaror skola sänkas till ungefärligen samma nivå som marginalerna på inom landet tillverkade sådana varor. Beslutet ter sig anmärkningsvärt ur den synpunkten, att priskontrollnämnden tidigare under en lång följd av år sanktionerat en väsentlig differentiering av marginalerna. Än mera förvånande är att beslutet fattats utan att priskontrollnämnden, såvitt känt är, haft tillgång till något utredningsmaterial, som skulle kunna ge stöd åt ett antagande att den hittillsvarande differentieringen numera icke är sakligt motiverad. Beslutet har dessutom fattats utan att priskontrollnämnden på sedvanligt sätt förhandlat med vederbörande branschorganisationer i ärendet. Ett par sammanträden med representanter för textilhandeln har visserligen ägt rum, men då något utredningsmaterial icke förebragts, ha några verkliga förhandlingar icke ifrågakommit. Man kan icke frigöra sig från intrycket att priskontrollnämnden vid fattandet av sitt beslut väglets av andra hänsyn än endast önskan att åstadkomma en affärsmissigt riktig avvägning av marginalerna.

Till frågans belysande vill jag i korthet beröra de allmänna förhållandena inom branschen.

Textilvarumarknaden i vårt land har under de senaste åren gradvis genomgått en genomgripande förändring, i det att den tidigare bristsituationen efterträts av ett läge med synnerligen god behovstäckning. Detta har visat sig på åtskilliga olika sätt. Textilhandelslager äro mycket stora, omfattande realisationer ha ägt rum med stora prisnedsättningar på varorna, och textilfabriker i landet arbeta i många fall med påtagliga avsättningssvårigheter. Ett markerat köpmotstånd har kunnat iakttagas.

Under återopande av de sålunda inträdda förändringarna inom textilbran-

schens ha från branschorganisationernas sida vid ett flertal tillfällen gjorts framställningar till priskontrollnämnden om lättnader i priskontrollen. Under senare tid ha yrkandena gått ut på ett upphävande av priskontrollen inom hela textilvaruområdet. Nämnden har endast så till vida funnit sig böra villfara de framställda önskemålen, att priskontrollen slopats i fabrikantledet. För gross- och detaljhandels del kvarstår priskontrollen i huvudsak.

Med hänsyn till att — såsom torde framgå av vad jag nyss nämnt — goda förutsättningar för verksam fri konkurrens föreligga inom textilbranschen, är det svårt att förstå att priskontrollnämnden icke ansett sig kunna i väsentligt större omfattning än som skett häva priskontrollen.

I första ögonblicket kanske man är benägen att tro, att priskontrollnämndens beslut om sänkning av marginalerna skulle innebära, att de inhemska varorna och importvarorna jämfördes i konkurrensavseende. En sådan föreställning ligger så mycket närmare till hands, som det från olika håll gjorts gällande, att skillnaden mellan marginalerna på svenska och importerade varor varit för stora och att de högre marginalerna på importvarorna utgjort ett incitament för import av textilvaror.

Jag skall icke försöka göra något bedömande av huruvida skillnaden i marginalerna varit riktigt avvägd. Emellertid kan det utan tvekan fastslås, att handelskostnader för de importerade varorna äro avsevärt högre än motsvarande kostnader för inhemska varor. Bland de kostnader, som uppkomma i samband med import av textilvaror och som icke ha någon motsvarighet för de inhemska varornas del, må här nämnas licens-, förtullnings- och speditjonskostnader, korrespondenskostnader och kostnader för inköpsresor. Inom branschets kretsar beräknar man dessa kostnader till minst 5 procent av importvärdet. Härtill kommer att omsätt-

Interpellation ang. priskontrollen å textilvaror, m. m.

ningshastigheten är betydligt lägre — ofta mer än 50 procent lägre — för importvarorna än för inom landet inköpta varor, vilket för importvarornas del medför större driftskostnader i form av hyres- och inventariiekostnader, räntekostnader och personalkostnader. Slutligen föreligga avsevärt större risker vid handel med importerade varor än vid handel med inhemska varor.

Priskontrollnämndens beslut att på sätt som skett utan tillbörligt beaktande av ovan anförda omständigheter nedsätta handels marginal för importvaror är enligt min mening sakligt felaktigt. Nämnden kan icke gärna ha svävat i okunnighet om dessa förhållanden och ett tillrättaläggande hade i varje fall mycket lätt kunnat ske, om nämnden antingen själv verkställt en utredning i saken eller åtminstone berett branschorganisationerna tillfälle att ordentligt belysa skälen för den tidigare differentieringen av marginalerna.

När nämnden nu fattat sitt beslut utan att fästa avseende vid de särskilda förhållanden, som alltid förut ansetts motivera en avsevärd differentiering av marginalerna, måste man fråga sig vad grunden till beslutet varit. I den allmänna diskussionen om nämndens beslut har gjorts gällande, att den egentliga avsikten med beslutet varit att ingripa i textilhandelns struktur och påverka relationerna mellan avsättningen av importen och den svenska produktionen. Priskontrollnämnden skulle alltså ha ansett sig kunna bedöma prisfrågorna såvitt angår importvarorna utan att beakta de verkliga kostnaderna för dessa varor. Huruvida ett relativt förbilligande av de importerade varorna leder till en ökad eller minskad avsättning av dessa och huruvida därigenom avsättningen av inhemska varor påverkas torde i rådande försörjningsläge icke kunna med bestämdhet bedömas.

Beslutet synes under alla förhållanden strida mot de principer, som nämnden har att följa. Den beslutade margi-

nalsänkningen är ägnad att föranleda en förändring av textilhandelns struktur, sådan den utvecklas vid fri konkurrens mellan varor av olika ursprung. Om nämnden genom sitt beslut åsyftat denna verkan, måste mot nämnden riktas den allvarliga anmärkningen, att den använt sina befogenheter för tillgodo-seende av syften, som falla utanför dess kompetensområde.

Skulle misstanken, att nämndens beslut avsett att förändra strukturen inom textilbranschen vara oriktig, är det angeläget att ett klarläggande av motiven till beslutet sker.

Under återopande av vad nu anförts hemställer jag om kammarens medgivande att till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet få framställa följande frågor:

1) Anser statsrådet, trots den utomordentligt rikliga tillgången på textilvaror, skäl föreligga att upprätthålla priskontrollen på sådana varor i nuvarande omfattning? Skulle icke ett utvidgande av det område, där konkurrensen får göra sig gällande med full kraft, leda till en mindre stel och ur konsumentsynpunkt fullt betryggande pris-sättning?

2) Har priskontrollnämnden enligt statsrådets mening vid handläggningen av ärendet angående handelsmarginalerna på importerade textilvaror ställt sig till efterrättelse Kungl. Maj:ts direktiv i fråga om sättet för prövning av prisfrågor och särskilt i avseende å samarbete med näringslivet?

3) Finner statsrådet priskontrollnämndens beslut av den 31 januari 1952 att utjämna handelsmarginalerna i avseende å importerade textilvaror till ungefärligen samma nivå som tillämpas i fråga om inhemska textilvaror sakligt berättigat med hänsyn till olikheterna i handels kostnader för distributionen av de olika slagen av varor?

4) Finner statsrådet anledning till antagande att priskontrollnämndens be-

Interpellation ang. en redogörelse för möjligheterna för vår konsulära representation i norra Polen att tillvarataga de svenska sjömännens intressen, m. m. — Interpellation ang. beredande av möjlighet för dem, som under år 1951 inköpt skog på rot men icke under detta år verkställt avverkning, att avskrika värdet av avverkningsrätten enligt de grunder, som gälla för råvaror.

slut åsyftat att rubba de tidigare bestående konkurrensförhållandena i fråga om avsättningen av importerade textilvaror å ena sidan samt inom landet tillverkade textilvaror å andra sidan?

5) Föranleda svaren på en eller flera av frågorna under 1—4 statsrådet att vidtaga åtgärder i fråga om tillämpningen av priskontrollen å textilvaror?

Denna anhållan bordlades.

§ 6.

Interpellation ang. en redogörelse för möjligheterna för vår konsulära representation i norra Polen att tillvarataga de svenska sjömännens intressen, m. m.

Herr BRACONIER erhöll på begäran ordet och anförde: Med hänvisning till den motivering jag vid tidigare tillfälle, nämligen den 24 sistlidne oktober, frambragte anhåller jag härmed om kammarens tillstånd att till hans excellens utrikesministern få ställa följande frågor:

Anser Ers Excellens att svenska myndigheter i Polen för närvarande ha tillfredsställande möjligheter att biträda svensk sjöfart och svenska sjömän? I annat fall, övervägs från svensk sida åtgärder för att åstadkomma en förbättring i detta avseende förhandlingsvägen eller eljest?

Denna anhållan bordlades.

§ 7.

Interpellation ang. beredande av möjlighet för dem, som under år 1951 inköpt skog på rot men icke under detta år verkställt avverkning, att avskrika värdet av avverkningsrätten enligt de grunder, som gälla för råvaror.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr WIRTÉN, som yttrade: Herr talman! De stigande priserna på rotstående skog under höstmånaderna 1951 ha försatt en stor del sågverksägare i en svår situation. Visserligen stego priserna något även på sågade varor men icke tillnärmelsevis i samma grad som råvarupriserna. Sågverksägare, som hade tömt sina lager, tvingades i konkurrensen att inköpa råvaror till mycket höga priser, om de över huvud taget skulle kunna säkra driften under nu innevarande år.

Genom riksskattenämndens besked, att rättighet till skogsavverkning icke får jämföras med lager av råvaror, halv- och helfabrikat, handelslager m. m., har situationen blivit allvarlig. Följden blir nämligen, att reglerna enligt kommunalskattelagen för värdesättning av råvaror vid inkomstberäkningen icke få tillämpas på rättighet att avverka skog.

I den offentliga diskussionen har under de senaste dagarna uppmärksamhet ägnats detta spörsmål, och tidskriften »Sågverksägaren» har påvisat de allvarliga följderna, som kunna inställa sig för ett mindre sågverksföretag genom detta riksskattenämndens ställningstagande. Det ligger nämligen i öppen dag, att ett sågverksföretag med en årlig försågning av exempelvis 4 000 till 6 000 kbm icke kan bära en beskattning av den storleksordning, som skulle bli följden härav. I händelse av ett kraftigt konjunkturomslag skulle följden för företaget kunna bli rent av katastrofal. Ett stort antal sågverk befinna sig i denna situation.

Ytterligare ett allvarligt moment tillkommer däri, att de flesta aktiebolag torde redovisa sina skatteutgifter över vinst- och förlustkonto. Detta medför, att företaget i deklarationens rörelsebilaga måste uppföra skattebeloppet, varigenom bokslutets nettovinst kommer att ökas med detta belopp. Den nu fram-

Interpellation ang. beredande av möjlighet för dem, som under år 1951 inköpt skog på rot men icke under detta år verkställt avverkning, att avskriva värdet av avverkningsrätten enligt de grunder, som gälla för råvaror.

komna onormalt stora engångsvinsten, vilken sålunda icke är någon vinst, kommer därigenom att medföra konsekvenser för en följd av år.

Under hänvisning till det anförda anhåller jag om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för finansdepartementet få rikta följande fråga:

Är herr statsrådet villig medverka till att enskilda och företag, vilka under år 1951 inköpt skog på rot men icke under detta år verkställt avverkning, erhålla möjlighet att avskriva värdet av avverkningsrätten på samma sätt som tidigare, d. v. s. enligt de normer som gälla för råvaror?

Denna anhållan bordlades.

§ 8.

Anmäldes, att följande Kungl. Maj:ts propositioner tillställts kammaren, nämligen:

nr 40, med förslag till lag om sammanföring av samfällid vägmark med angränsande fastighet m. m.;

nr 42, angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag; och

nr 43, angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag.

Dessa propositioner bordlades.

§ 9.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

Härmed får jag anhålla om ledighet från riksdagens arbete från och med den 5 februari till och med den 16 februari för fullgörande av allmänt uppdrag samt studieresa i utlandet.

Rom den 3 februari 1952.

T. G. v. Seth.

Kammaren biföll denna ansökan.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 4.18 em.

In fidem
Gunnar Britth.

Onsdagen den 6 februari.

Kl. 2 em.

§ 1.

Parentation med anledning av engelske konungens frånfälle.

Herr TALMANNEN öppnade sammanträdet med följande ord: Mina damer och herrar! Helt oväntat kom nyligen från England sorgebudskapet, att konung George avlidit. Med hänsyn till det vänskapliga förhållandet mellan Sverige och England deltagar Sveriges folk i den djupa sorg, som drabbat den engelska nationen.

Å andra kammarens vägnar får jag betyga Englands konungahus och folk vårt uppriktiga deltagande i deras sorg. Jag ber att samtidigt få ge uttryck åt vår medkänsla i den sorg, som även drabbat vårt eget konungahus, vilket är nära befryndat med den engelska konungafamiljen.

Detta anförande åhördes av kammarens ledamöter stående.

Herr förste vice talmannen övertog härefter ledningen av kammarens förhandlingar.

§ 2.

Herr förste vice talmannen meddelade, att fru Humla, som vid kammarens sammanträde den 10 nästlidne januari med läkarintyg styrkt sig tills vidare vara hindrad att delta i riksdagsgörömmålen, denna dag åter intagit sin plats i kammaren.

§ 3.

Föredrogs var för sig följande Kungl. Maj:ts på bordet vilande propositioner; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskott propositionen nr 40, med förslag till lag om

sammanföring av samfällid vägmark med angränsande fastighet m. m.; samt

till statsutskottet propositionerna: nr 42, angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag; och nr 43, angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag.

§ 4.

Föredrogs den av herr *Hansson* i Skegrie vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet angående åtgärder till förhindrande av att jordbrukare, som i vår inkallas till repetitionsövning, därigenom hämmas i sin yrkesutövning, m. m.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5.

Föredrogs den av herr *Kollberg* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet angående priskontrollen å textilvaror, m. m.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 6.

Föredrogs den av herr *Braconier* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena angående en redogörelse för möjligheterna för vår konsulära representation i norra Polen att tillvarata de svenska sjömannens intressen, m. m.

Kammaren biföll denna anhållan.

Förlängd tjänstgöring för vissa värnpliktiga.

§ 7.

Föredrogs den av herr *Wirtén* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående beredande av möjlighet för dem, som under år 1951 inköpt skog på rot men icke under detta år verkställt avverkning, att avskryva värdet av avverkningsrätten enligt de grunder, som gälla för råvaror.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 8.

Föredrogs vart efter annat:

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i kyrkomötesförordningen den 22 april 1949 (nr 174); och

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 16 § kyrkomötesförordningen den 22 april 1949 (nr 174);

statsutskottets utlåtande nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde; samt

andra lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 3 § förordningen den 30 juni 1943 (nr 570) om anställande av distriktsbarnmorskor m. m.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 9.

Förlängd tjänstgöring för vissa värnpliktiga.

Föredrogs andra lagutskottets utlåtande nr 2, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om förlängd tjänstgöring för vissa värnpliktiga tillhörande armén, vilka under år 1952 avsluta första tjänst-

göring, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 4 januari 1952 dagtecknad proposition, nr 20, vilken hänvisats till lagutskottet och behandlats av andra lagutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Förordning om förlängd tjänstgöring för vissa värnpliktiga tillhörande armén, vilka under år 1952 avsluta första tjänstgöring.

Härigenom förordnas, att värnpliktiga tillhörande armén, vilka under år 1952 avsluta första tjänstgöring, skola i omedelbar anslutning härtill fullgöra ytterligare tjänstgöring om 20 dagar.

Från denna skyldighet undantagas värnpliktiga, vilka äro uttagna för utbildning till underofficer, samt värnpliktiga, som avses i 27 § 1 mom. D. värnpliktslagen.

Denna förordning träder i kraft omedelbart.

I samband med propositionen hade utskottet till behandling förehaft två i anledning av densamma väckta motioner, nämligen inom första kammaren nr 253 av herr *Öhman m. fl.* och inom andra kammaren nr 413 av herr *Hagberg* i Luleå m. fl.

I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen måtte avslå förevarande proposition.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte med avslag å motionerna I: 253 och II: 413 bifalla förevarande proposition.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr LAGER: Herr talman! Det förslag, som regeringen här lagt fram för riksdagen och som andra lagutskottet tillstyrkt, gäller en förlängning av första tjänstgöringstiden för de värnpliktiga med 20 dagar. Detta innebär nära nog

Förlängd tjänstgöring för vissa värnpliktiga.

en helomvändning från regeringens sida jämfört med de ståndpunkter, som intogs för fyra år sedan. Då framlades förslag om och riksdagen beslöt en sänkning av tjänstgöringstiden med 30 dagar. Man kan väl inte gärna utgå ifrån, att officerarnas och övriga trupp- utbildares kvalifikationer att utbilda de värnpliktiga i vapnets bruk blivit sämre under dessa fyra år och att man således inte har att söka motivet för detta förslag i det förhållandet, att man nu behöver längre tid på sig för att utbilda de värnpliktiga. Det är väl andra motiv, som legat till grund för förslaget. Jag skall emellertid inte gå in på dessa motiv just nu, därför att denna fråga, som nu skall avgöras, enligt min mening bara är en detalj i ett större sammanhang.

Om jag ändå skulle säga några ord om motiven så är det detta, att de kanske äro att söka i den allmänna upprustning i Västeuropa, som fortgår under ivriga påyrkanden från Amerikas förenta stater och med stöd av detta lands väldiga materiella resurser. Jag anser emellertid, att Sverige inte har någon anledning att följa med i dessa allmänna upprustningssträvanden.

I detta sammanhang skulle jag också vilja erinra om att regeringen ofta anför att det råder brist på arbetskraft i landet och att nödvändiga arbeten därför måste anstå. Det gäller exempelvis bostadsbyggande och uppförande av allmänna byggnader. Men denna förlängning av tjänstgöringstiden för de värnpliktiga innebär ju, att man drar undan en rätt avsevärd mängd arbetskraft från produktiv verksamhet. Jag vet inte hur stor en årsklass kan vara men man får väl räkna med att 25 000 man beröras av förlängningen. Det betyder en halv miljon dagsverken och motsvarar cirka 1 600 årsarbetare. Och 1 600 årsarbetare kunna ju åstadkomma en hel del t. ex. när det gäller uppförande av bostäder.

Slutligen medför förlängningen också olägenheter för de värnpliktiga själ-

va. De gå under dessa tre veckor, med vilka deras tjänstgöringstid förlänges, miste om arbetsinkomster, som de annars säkerligen skulle haft med åtminstone några hundra kronor var och en, och det är ju pengar det också även om penningvärdet sjunker.

Jag finner alltså att det inte finns något egentligt skäl för att gå med på denna förlängning av tjänstgöringstiden. Det är också en allmänt utbredd uppfattning bland de värnpliktiga, att den anslagna tiden för utbildningen inte tillvaratages på ett riktigt rationellt sätt; alltför mycket går bort i s. k. spiltid. Jag undrar om det inte vore mera angeläget för statsmakterna att inrikta sina ansträngningar på att få bort denna spiltid och bättre tillvarata den övningstid, som nu är anslagen, i stället för att tillgripa den för en del visserligen bekvämare men för de värnpliktiga och folk i allmänhet betydligt obekvämare metoden att bara förlänga värnpliktstiden.

Jag ber, herr talman, att med dessa få ord få yrka bifall till vår motion.

Slutligen vill jag rätta till ett missförstånd i den motion, som vi avgivit i båda kamrarna och som tryckts i första kammarens handlingar. Det finns där en hänvisning till motiveringen i en annan motion. Den har emellertid råkat bli felaktig, och eftersom det gäller även andra motioner vill jag påpeka, att i stället för hänvisningen till motiveringen i motionen I:159 skall hänvisningen gälla motionen nr 242 i samma kammare.

Herr **HELLBACKEN**: Herr talman! Det föreliggande utskottsförslaget hänför sig till en proposition, som avlämnats till riksdagen i anledning av den utredning, som gjorts av riksdagsman Lindholm beträffande den sak, som nu behandlas. Enligt denna utredning föreslås för värnpliktiga tillhörande armén med undantag för de för underofficersutbildning och specialtjänstgöring ut-

Förlängd tjänstgöring för vissa värnpliktiga.

tagna en ökning av första tjänstgöringen med 20 dagar eller från 270 till 290 dagar, medan för gruppcheferna föreslås en ytterligare ökning med 20 dagar eller till 310 dagar, vilka 20 extra dagar skulle placeras omedelbart före den allmänna inryckningsdagen. Vidare föreslås införandet av befälsövningar i anslutning till repetitionsövningarna som permanent institution.

Vad avser nu förslaget om förlängd tjänstgöringstid? Jo, det avser att fylla den brist i utbildningen, som föreligger för dessa värnpliktigas vidkommande. Förlängningen skulle närmast avse att bereda ökat utrymme för utbildning i sprängtjänst och mintjänst samt handhavandet av andrahandsvapen ävensom för förbandsutbildning, för vilka grenar den i värnpliktslagen fastställda första tjänstgöringstiden inte medgav tillräckligt utrymme. Chefen för armén har ansett det oundgängligen nödvändigt, att denna utvidgning av de värnpliktigas tjänstgöring genomföres. Jag vill tillägga, att när vi ha behandlat denna proposition i utskottet, ha vi icke funnit något att erinra mot innehållet i densamma.

I samband med propositionen avlämnades i första kammaren en motion av herr Öhman m. fl., omfattande endast sex, sju rader, i vilken man med hänvisning till en annan motion, nr I: 159, yrkade avslag på Kungl. Maj:ts proposition. Sistnämnda motion hänvisade i sin tur till motionen nr 203 i denna kammare av herr Hagberg i Luleå m. fl., vilken motion egentligen rör utrikeshandeln. Den berör Sovjetunionens ökade produktion och produktionsutvecklingen i de folkdemokratiska länderna. Men utskottet har icke, lika litet som någon annan, som tagit del av de återopade motionerna, kunnat där finna något, som ger stöd åt det yrkande som framställles om avslag på den nu föreliggande kungl. propositionen.

Jag kan inte heller finna att det anförande, som herr Lager här hållit i

denna kammare och som givetvis var avsett att utfylla bristerna i de avlämnade motionerna, ger oss någon anledning att frångå utskottets förslag om tillstyrkan av den kungl. propositionen.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Chefen för försvarsdepartementet, herr statsrådet TORSTEN NILSSON: Herr talman! Med anledning av herr Lagers anförande ser jag mig föranliten att påminna om vissa ting. Det kan naturligtvis, som herr Lager uttryckte det, ur arbetskraftssynpunkt vara beklagligt att utsträcka de värnpliktigas tjänstgöringstid. Herr Lager nämnde i det sammanhanget något om den upprustning som för närvarande pågår ute i världen. Herr Lager vet dock lika väl som jag, att tiden är fylld av onda varsel, och det är klart att vi lika väl som alla andra länder ha anledning att se om vårt hus när det gäller försvaret.

Det är emellertid inte så, herr Lager, att det från regeringens sida har skett någon helomvändning beträffande inställningen till de värnpliktigas övningsstid. Tvärtom äro vi angelägna om att icke tillgripa längre övningsstid än vad som är nödvändigt. Vi anse emellertid, att det är lika angeläget att vi åt de värnpliktiga ge den utbildning och meddela de färdigheter, som de måste vara i besittning av för att, därest olyckan verkligen skulle inträffa, på ett tillfredsställande sätt kunna försvara landet och även ta vara på sig själva.

Här har nu verkställts en utredning, i vilken man i detalj har studerat utbildningsschemat, och där utredningsmannen, just med tanke på att undvika spilltid, har föreslagit rationaliseringar på en hel rad punkter. Utredningsmannen har dessutom efter sina undersökningar kommit fram till den slutsatsen, att de värnpliktiga i allmänhet icke erhålla den erforderliga utbildningen i spräng- och mintjänst, i hand-

Förlängd tjänstgöring för vissa värnpliktiga.

havandet av andrahandsvapen o. s. v. Sedan vi ha fått klarhet på dessa punkter, ha vi givetvis accepterat utredningsmannens slutsatser och önskemål, och detta är anledningen till att övningstiden nu föreslås förlängd, även om det inte är med mer än 20 dagar. Detta har alltså skett just därför, att utredningsmannen har kunnat fastslå vissa brister, som faktiskt vidlåda den nuvarande utbildningen.

I följande fingo de värnpliktiga utbildningstiden utsträckt med 30 dagar. Det skedde i form av en repetitionsövning. I år ha vi kommit till den slutsatsen — bland annat därför att den nu inneiggande kontingenten värnpliktiga i god tid skola få besked om tjänstgöringstidens längd — att den förlängningen av tjänstgöringstiden för nämnda värnpliktiga med 20 dagar borde fastställas redan innan riksdagen hunnit ta ställning till det Lindholmska förslaget.

Nu skall man inte göra några alltför hårddragna jämförelser med förhållandena i andra länder, men jag vill ändå i detta sammanhang påpeka, att en hel rad stater ha en väsentligt längre första tjänstgöring — även om jag är övertygad om att man i dessa länder icke på samma rationella sätt som här i Sverige tillvaratar tiden. De värnpliktiga kvarhållas i tjänsten av beredskapsskäl. Jag kan nämna att man i Sovjetunionen har en första tjänstgöringstid på 24 månader för armén och 60 månader för marinen. I Polen har man likaledes 24 månader för armén och 60 månader för marinen. I Tjeckoslovakien har man 24 månader och i Ungern 36 månader för armén, och i Bulgarien har man 18 respektive 36 månader. I Storbritannien har man 24 och i Frankrike 18 månader — för att nu bara ta några exempel.

Jag kan vidare nämna, att enligt de uppgifter jag har erhållit är det endast Finland och Schweiz, som ha kortare första tjänstgöring än Sverige. För Schweiz' vidkommande kompenseras

delta kanske i någon mån av att man har åtta repetitionsövningar i stället för dem vi ha här hemma.

Jag säger detta bara för att påpeka, att man från svensk sida verkligen har beflitat sig om att hålla övningstiden nere och att på ett så effektivt sätt som möjligt utnyttja densamma.

Herr talman! Med dessa få ord har jag bara velat slå fast, att det som skett från regeringens sida ingalunda är någon helomvändning. Vi ha endast böjt oss för de fakta, som utredningsmannen har kommit fram till, när han med utgångspunkt från ett starkt, sakligt material har föreslagit en förlängning av den första tjänstgöringstiden med 20 dagar.

Herr LAGER: Herr talman! Bara ett par ord som replik till försvarsministern.

För det första är också jag medveten om att tiden är ond och att man måste se om sitt hus och hålla sig beredd. Det är därför varken från pacifistiska eller försvarsnihilistiska synpunkter, som vårt förslag är ställt. Jag hyser emellertid den uppfattningen, att det allmänpolitiska läget väl inte blivit så förfärligt mycket sämre, att förutsättningarna för den svenska fredens och neutralitetens bibehållande äro mindre nu än de voro 1948, då beslutet om en förkortning av värnpliktstiden fattades.

För det andra har det sagts, att den Lindholmska utredningen innefattar en del förslag till rationalisering av utbildningen. Eftersom dessa förslag ännu inte hunnit praktiseras — de äro väl inte ens offentligt kända — så förefaller det mig litet inkonsekvent att ta emot rationaliseringsförslagen med en — ökning av utbildningstiden.

Härmed var överläggningen slutad. Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på avslag därå; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 10.

Ändring i familjebidragsförordningen.

Föredrogs andra lagutskottets utlåtande nr 3, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i 6 § familjebidragsförordningen den 29 mars 1946 (nr 99), dels och i ämnet väckta motioner.

Genom en den 4 januari 1952 dagtecknad proposition, nr 19, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden, föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till förordning om ändring i 6 § familjebidragsförordningen den 29 mars 1946 (nr 99).

Den av Kungl. Maj:t föreslagna ändringen innebar, att maximibeloppet för familjepenning skulle utgöra för hustru och vissa därmed likställda 4 kronor 50 öre (förut 3 kronor 75 öre), för annan familjemedlem över 16 år 2 kronor 60 öre (förut 2 kronor) samt för annan familjemedlem under 16 år 1 krona 80 öre (förut 1 krona 50 öre).

I samband med propositionen hade utskottet till behandling förehaft två i anledning av densamma väckta motioner, nämligen inom första kammaren nr 313 av herr *Söderquist m. fl.* och inom andra kammaren nr 414 av herr *Wedén m. fl.* I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning dels angående automatisk indexreglering av familjepeningen enligt 6 § familjebidragsförordningen, dels och om bestämmelser om förlängt familjebidrag för värnpliktiga, som fullgjorde första tjänstgöring.

Utskottet hemställde,

A. att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit vissa ändringar böra vidtagas i det genom propositionen framlagda förslaget — måtte för sin del antaga av utskottet framlagt förslag till förordning om ändring i 6 § familje-

bidragsförordningen den 29 mars 1946 (nr 99);

B. att motionerna I: 313 och II: 414 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Enligt utskottets förslag skulle maximibeloppet för familjepenning utgöra resp. 4 kronor 60 öre, 2 kronor 70 öre och 1 krona 85 öre.

Reservation hade avgivits av herr *Sunne*, fröken *Höjer* och fru *Sjöstrand*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa,

A. (lika med utskottet);

B. att riksdagen i anledning av motionerna I: 313 och II: 414 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av frågan om en automatisk indexreglering av familjepeningen enligt 6 § familjebidragsförordningen;

C. att motionerna I: 313 och II: 414, i den mån de icke blivit besvarade genom vad reservanterna under B hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrade därvid:

Fru SJÖSTRAND: Herr talman! Då jag hör till reservanterna i utskottet, vill jag gärna med några ord beröra frågan om indexreglering av familjebidragen. Förslag om en utredning angående automatisk indexreglering av familjepeningen har framförts i en motion, men att frågan blivit särskilt aktuell för mig beror på en omständighet, som jag i det följande vill nämna.

I propositionen föreslås, att maximibeloppen skola bestämmas till kronor 4: 50, 2: 60 och 1: 80 per dag för respektive grupper. Dessa siffror har man räknat fram på grundval av livsmedelskostnadsindex för september 1951. Redan nu, i början av 1952, har emellertid index stigit ytterligare så mycket, att utskottet, när frågan kom upp där, ansåg det vara berättigat att utan vidare genast höja beloppen till respektive kronor 4: 60, 2: 70 och 1: 85 för att man inte skulle behöva starta med

Ändring i familjebidragsförordningen.

en eftersläpning. På goda grunder kan man anta, att en liknande situation kommer att vara för handen om ytterligare tre, fyra månader. Med en automatisk indexreglering vore det ju då sörjt för att de inkallade ganska snart skulle få ersättning för kostnadsökningarna och inte behöva gå och vänta, tills riksdagen finner det behövt att ta upp frågan på nytt. Ett smidigare system skulle ge större rättvisa åt denna grupp av de värnpliktiga, som ju mycket ofta blir ekonomiskt lidande genom sin tjänstgöring.

Utskottsmajoritetens förslag att bidragsbeloppen böra fastställas för längre perioder måste leda till en ofördelaktig eftersläpning. Visserligen säger utskottet, att riksdagen skulle beredas tillfälle att vidta ändring, när sådan kan anses påkallad. Men detta anser jag inte innebära någon garanti för en rättvisare behandling, då man samtidigt säger, att det skulle möta vissa svårigheter att låta varje stegring av index påverka familjebidragens storlek.

Det finns åtskilliga kategorier i samhället, som pressas av inflationen på ett rätt kännbart sätt utan att man kan göra något däråt. På detta område finns det emellertid möjlighet att i viss mån mildra verkningarna genom att lägga index på familjepeningen. I vår reservation understryka vi, och det vill jag göra här också, att svårigheterna ändå inte kunna vara av den omfattning, som utskottsmajoriteten gör gällande, då överbefälhavaren, försvarets civilförvaltning, dess upplysnings- och personalvårdsnämnd samt Landskommunernas förbund samtliga ha förordat en automatisk indexreglering.

Herr talman! Med stöd av vad jag anfört ber jag att få yrka bifall till den till andra lagutskottets utlåtande nr 3 fogade reservationen.

Herr HELLBACKEN: Herr talman! Som kammarens ledamöter finna, har andra lagutskottet ökat den av

Kungl. Maj:t föreslagna ersättningen enligt familjebidragsförordningen från kronor 4:50 till 4:60, från 2:60 till 2:70 och från 1:80 till 1:85. Utskottet har gjort detta, därför att den beräkning, som legat till grund för de i propositionen föreslagna beloppen, hänför sig till livsmedelskostnaderna i september månad i fjol. Enligt vad som inhämtats ha emellertid dessa kostnader sedermera stigit så, att det nu är fullt motiverat att höja familjepeningen med några ören. Utskottet har emellertid ansett, att man inte borde hålla sig till annat än jämna tal, och har därför höjt ersättningen med 10 öre i två fall och 5 öre i ett fall. Vi ha ansett, att denna höjning i viss mån också kommer att kunna ge någon kompensation för den ytterligare stegring av levnadskostnaderna, som kan inträffa under den närmaste tiden.

Men det var egentligen inte för att yttra detta som jag begärde ordet, herr talman, utan jag ville säga några ord i anledning av den motion, som väckts i anslutning till den kungl. propositionen i detta ärende. Om utskottet gått på motionens linje, skulle det ha begärt en utredning om en automatisk indexreglering. Men när den utredningen kunnat vara klar, så att ersättningen hade kunnat bättras på allt efter de stigande levnadskostnaderna, det ligger — om jag får använda det uttrycket — i vida fältet.

Nu ha de av motionärerna, som sitta med i utskottet, i sin reservation sagt, att vad som gjorts av utskottet är visserligen bra, men man vill ändå hålla fast vid indexregleringen och säger, att den bör kunna genomföras utan alltför stort dröjsmål. Motionärerna säga också, att de tro att det skall bli rätt lätt att få indexregleringen tillämpad. Inom utskottet ha vi emellertid inte varit övertygade om den saken. Vi veta, att det blir en onödigt krånglig administrativ beräkning, om man skall följa index, som man gör i övriga fall, och

Ändring i familjebidragförordningen.

öka på med ett öre här och ett öre där. Då kan det hela bli åtskilligt tilltrasslat. När man 1946 fattade beslut om familjepeningen, så ansåg man, att det borde vara fasta belopp, och i propositionen nr 17 till 1951 års riksdag framföres samma uppfattning vilken också riksdagen vidhöll. Ingenting har sedan inträffat, som motiverar att man frångår den ståndpunkt, som riksdagen intog 1946 och i fjol.

En annan omständighet som gjort, att utskottet för sin del ansett att man bör gå på departementschefens linje men öka beloppen så, som jag nyss framhöll, är den, att när denna fråga nästa gång skall prövas, kan man i någon mån vara beroende av det statsfinansiella läget. Detta bör man också ta hänsyn till.

Det är dessa skäl, herr talman, som gjort att utskottet ansett sig inte kunna bifalla de båda likalydande motioner som framlagts, och jag ber av samma skäl att för min del få yrka bifall till utskottets hemställan.

Fröken HÖJER: Herr talman! Nu är det fråga om de sociala förmånerna och deras realvärde igen. Beträffande vilka sociala förmåner äro vi beredda att upprätthålla realvärdet genom ett automatiskt verkande indextillägg? Vi inom folkpartiet anse, att familjepeningen bör höra dit. Vi pröva i varje särskilt fall — folkpensionerna, familjepeningen etc. Nu är det som sagt familjepeningens tur. Vi anse, som reservanterna ha framhållit — jag är för övrigt en av dem — att eftersom den grupp det här gäller, de värnpliktiga, oftast nödgas göra inte oväsentliga ekonomiska uppoffringar i anledning av sin tjänstgöring, så är det av vikt att realvärdet av denna grupps sociala förmåner upprätthålles. Jag antar, att alla här i kammaren äro medvetna om att dessa sociala förmåner aldrig ha satts i överkant.

Herr Hellbacken sade, att ingenting

har inträffat, sedan fjolårrets beslut i denna fråga fattades. Jo, herr Hellbacken, det har t. ex. inträffat, att familjepeningen till hustru m. fl. har ändrats i värde från 3:75 till 4:60. Här har det alltså verkligen hänt något, som visar hur bidragen släpat efter. Och så menar man, att detta skall ordnas en gång om året genom att man som i det här fallet gör en liten justering uppåt en aning i förväg med hänsyn till penningvärdets försämring! Vi reservanter anse, att detta är en dålig väg. Vi mena, att regleringen skall ske automatiskt, sedan index har visat, var värdet skall ligga.

Jag skulle också vilja säga några ord med anledning av att utskottet framhåller, att genom att riksdagen själv varje år blir i tillfälle att pröva denna fråga, finns det möjlighet att ta hänsyn till rådande statsfinansiella läge. Vi mena, att det rådande statsfinansiella läget inte skall inverka på denna sociala förmån. Vi mena, att oavsett hur det statsfinansiella läget ter sig skola denna grupps sociala förmåner ha det realvärde, som man från början hade tänkt sig skulle ligga i dem.

Sedan säger man, att det kommer att bli så besvärligt med en automatisk indexreglering och att det kommer att uppstå praktiska svårigheter. Vi tro för vår del inte på dessa praktiska svårigheter. Men låt då en utredning visa, att det kommer att bli praktiska svårigheter. Vi ha ju nu de större kommunerna att arbeta med, och det borde därför vara mindre praktiska svårigheter än tidigare.

Herr talman! Med åberopande av vad jag här har sagt får jag yrka bifall till den avgivna reservationen.

Herr HELLBACKEN: Herr talman! Jag vill till fröken Höjer säga, att ingen inom utskottsmajoriteten har förmenat de värnpliktiga att få full kompensation eller mer än full kompensation. Men vad vi gjort är att vi försökt se saken prak-

tiskt och räkna ut hur mycket som kan anses vara rätt och riktigt för dagen. Riksdagen har möjlighet att så fort det blir en levnadskostnadsstegring se till att de värnpliktiga få den höjning de böra ha, och därför har utskottet skrivit, att man får ta viss hänsyn till det statsfinansiella läget, ty det kommer man givetvis att vara tvungen att göra. Jag kan inte finna annat än att detta är riktigt och att även reservanterna borde kunna gå med på det. Ty jag får väl utgå ifrån att reservanterna inte förbise, att man i viss mån också måste ta hänsyn till det statsfinansiella läget, när man beviljar anslag i olika sammanhang.

Skulle det nu bli så att den indexreglering, som reservanterna här föreslå, skulle innebära en ändring med kanske 1 eller 2 eller 3 öre — låt oss säga att det blir så — skall man då räkna med dessa belopp eller är det meningen att man, om index ger en stegring med exempelvis 2 öre, skall avrunda till 10 öre uppåt? Detta har varit dunkelt för oss inom utskottsmajoriteten, och reservanterna ha icke kunnat ge besked på den punkten. Jag kan inte finna, herr talman, att man vare sig i reservationen eller i de yttranden, som gjorts av de talare, som uppträtt här, har på något sätt klarlagt hur det skall vara med den saken. De ha därför inte heller kunnat rubba den ställning som utskottet intagit, varför jag vidhåller mitt yrkande om bifall till utskottets hemställande.

Herr WEDÉN: Herr talman! Det var ett par ord i herr Hellbackens senaste anförande och ett par ord i hans första anförande, som kom mig att besvära kammaren. Herr Hellbacken sade att även utskottsmajoritetens företrädare hyste den meningen, att de värnpliktiga skulle få sin fulla rätt. I sitt första anförande sade han, att när utskottet hade gått in för en avrundning uppåt av de

Ändring i familjebidragförordningen.

olika familjepeningbeloppen, innebar detta att det hade lämnat ett visst utrymme för under året uppkommande prisstegringar. Motivet bakom detta resonemang måste väl vara, att man därmed skulle få tid på sig till nästa år, att företa en eventuell omprövning.

Det utrymme, som herr Hellbacken talade om, är emellertid av synnerligen ringa storleksordning. Om man, som utskottet här gjort, utgår ifrån livsmedelskostnadsindex i december, skulle detta innebära att familjepeningen i den högsta gruppen skulle ha blivit 4:57. Detta belopp har utskottet höjt till 4:60, alltså med 3 öre. I den därnäst följande gruppen skulle beloppet enligt index ha blivit 2:67, vilket utskottet höjt till 2:70. Där har man således också höjt med 3 öre, medan man i den återstående gruppen gjort en höjning med 2 öre.

Jag måste säga att här ger verkligen utskottet, när det framhåller att det finns ett visst utrymme för prisstegringar, uttryck för en enligt min mening ganska överdriven optimism. Men i ett annat avseende är utskottet i stället pessimistiskt, nämligen i fråga om de statsfinansiella konsekvenserna av en indexreglering. Utskottet synes förmoda att de skulle bli besvärande. Utskottet säger, att om riksdagen får återkomma med en prövning av familjepeningens belopp, när så kan anses erforderligt, så gives därigenom också »möjlighet att taga hänsyn till rådande statsfinansiella läge».

De anslag det här är fråga om ha under de senaste åren uppgått till en sammanlagd summa av ungefär 10 miljoner kronor och ha väl nu mer än fördubblats till 24 å 25 miljoner kronor. Dessa siffror visa ju att det näppeligen skulle kunna följa några statsfinansiella konsekvenser av allvarligare karaktär genom en indexbindning, om man i alla fall verkligen är på det klara med att avsikten — som herr Hellbacken sade — är att ge de värnpliktiga deras fulla

Ändring i familjebidragsförordningen.

rätt. Har man den meningen att allvarliga statsfinansiella konsekvenser skulle uppkomma, då måste man tvärt emot den optimism som talade ur den motivering, herr Hellbacken angav i det förra fallet, vara ytterligt pessimistisk, när det gäller regeringspartiernas förmåga att i framtiden skydda och bevara penningvärdet. Jag trodde nog att utskottsmajoritetens talesman skulle ha ett större förtroende för Kungl. Maj:ts regering i det fallet, ty har man det kan det inte bli så allvarliga konsekvenser.

Även i ett annat avseende kan jag inte undgå att finna, att det föreligger en viss inkonsekvens i utskottets och även i någon mån i departementschefens ställningstagande. I propositionen säges — och det är ju alldeles riktigt — att de hittills vidtagna förändringarna av familjepenningsbeloppen motiverats med stegringen av levnadskostnaderna. Och utskottet tillägger, såsom tidigare i debatten har påpekats, att enligt dess mening bör familjepennningen grunda sig på ett så aktuellt underlag som möjligt. Vad innebär egentligen detta annat än ett principiellt accepterande av indexregleringens idé samtidigt som man vill underlåta att dra de praktiska konsekvenserna därav?

Jag skall inte gå in på de svårigheter, som vid en indexreglering kunna föreligga. Jag skulle i viss mån ha förstått utskottets hållning, om vi hade begärt, att man skulle fatta ett omedelbart beslut om indexreglering, ty jag är klart medveten om att det finns tekniska detaljer, som det gäller att finna de bästa praktiska lösningarna på. Men nu gäller det en utredning, och när den är klar och dess förslag föreligger har ju riksdagen full handlingsfrihet. Jag skulle dessutom förmoda att en sådan utredning lätt kan göras av vederbörande myndigheter.

Till slut vill jag bara tillägga en enda sak, herr talman, och det är följande. Även om här verkligen skulle uppstå en del konsekvenser av finansiell art, vars

storleksordning dock inte kan vara av allvarligare karaktär, får man dock våga detta mot angelägenheten av det ärende det gäller. Jag menar att när det gäller förmåner av detta slag är det — vilket fröken Höjer också nyss var inne på — särskilt av behovet påkallat att tänka på att realvärdet uppehålls. Det är ju fråga om värnpliktiga, som utbilda sig för att försvara landet, och det är intet tvivel underkastat, att många av deras familjer ha stora bekymmer att brottas med under den tid inkallelseperioderna pågå. För många av dem betyder familjepennningen ett mycket betydelsefullt ekonomiskt tillskott under den tiden.

Jag vill inte alls här föra talan för någon, som jag inte har någon som helst rätt att tala för, men jag tror jag kan säga, att en mycket vid opinion inom alla de politiska ungdomsförbunden delar den synpunkt, som jag nyss givit uttryck åt. Jag har därför den bestämda uppfattningen, herr talman, att intet ont skulle följa, om kammaren i detta fall biföll utredningskravet, ty kammaren behåller som sagt ändå sin handlingsfrihet när en utrednings förslag ligger på dess bord.

Herr HELLBACKEN: Herr talman! Jag vill säga till herr Wedén, som här talat om att motionärerna så varmt ivra för denna familjepennning och för att de värnpliktiga skola få sin rättmätiga andel, att det är rätt intressant att konstatera, att motionärerna endast ha begärt utredning men inte samtidigt ha motionerat om att man redan nu skall taga hänsyn till den fördyring av levnadskostnaderna som ägt rum sedan september månad. Detta har däremot utskottet gjort. Man kan därför inte beskärma sig över att utskottet skulle vilja hindra en rättmätig tilldelning till de värnpliktiga. Motionärerna vidhålla det oaktat kravet i sin motion om en utredning, en utredning som man inte — såsom jag påpekade tidigare — vet när den slutar.

Interpellation ang. vård och fostran av blinda barn under sju år.

Saken ligger så till, herr Wedén, att genom utskottsbehandlingen har ärendet fått den bästa behandling just med avseende på att få ett snabbt beslut i frågan och att få beloppen höjda redan nu. I den mån index stiger så att det blir befogat att öka beloppen, tror jag inte denna kammare hesiterar utan kommer att göra detta och därmed gå på den linje, som också utskottet här har anvisat.

Herr WEDÉN: Herr talman! Jag delar herr Hellbackens uppfattning så till vida, att utskottets förslag innebär en förbättring i jämförelse med propositionens. Men då herr Hellbacken säger att utskottsbehandlingen inneburit, att denna fråga blivit på allra bästa sätt handlagd, kan jag omöjligt följa honom. Ty själva det faktum att utskottet funnit, att en förbättring av familjepeningen i förhållande till stegringen av livsmedelskostnadsindex har varit av behovet påkallad, understryker ju motionens krav på att ett sådant beaktande även i fortsättningen är i hög grad nödvändigt. Och ett sådant beaktande sker, om kravet på indexreglering tillgodoses.

Överläggningen var härmed slutad. Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr förste vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Fru Sjöstrand begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller andra lagutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning; och befanns därvid flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 11.

Interpellation ang. vård och fostran av blinda barn under sju år.

Ordet lämnades på begäran till

Fru SJÖSTRAND, som anförde: Herr talman! En allvarlig brist i svensk blindvård föreligger i och med att vårt land för närvarande saknar anordningar till hjälp för blinda barn i åldern upp till sju år.

Förhållandena ha icke alltid varit lika spartanska. Åren 1916—1945 upprätthölls av direktionen för blindinstitutet med fondmedel först i Nynäshamn och sedan i Tomtebodas ett barnhem för ett tiotal barn, men detta nedlades 1945.

Sedan dess har inget hem för blinda småbarn funnits att tillgå i Sverige, och detta har inte minst från hemmens sida känts som en allvarlig brist.

Den 9 december 1940 framlade direktionen för blindinstitutet inför Kungl. Maj:t en plan till ett barnhem för 15 barn förlagt till Tomtebodas.

I skrivelse till Konungen den 6 juni 1944 hemställde skolöverstyrelsen, att utredning måtte verkställas i syfte att ordna lämpliga vårdmöjligheter för blinda barn i förskoleåldern.

Sedan skolöverstyrelsens ovan angivna skrivelse remitterats till medicinalstyrelsen, socialstyrelsen samt direktionerna för institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas och vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte i Lund, vitsordade samtliga här nämnda

Interpellation ang. rätt för lantbruksnämnderna att bevilja nedsättning av kostnaderna för rationaliseringsplaner i vissa fall, m. m.

myndigheter behovet av utökade vårdmöjligheter för blinda barn i förskoleåldern samt tillstyrkte, att den av skolöverstyrelsen föreslagna utredningen komme till stånd.

Ytterligare framställning gjordes i ärendet den 25 augusti 1945 av professor i oftalmiatrik i Lund, Sven Larsson.

Den 14 december 1945 anbefalldes skolöverstyrelsen att i samråd med medicinalstyrelsen och socialstyrelsen verkställa utredning i fråga om lämpliga åtgärder för beredande av vård och fostran åt blinda barn i förskoleåldern och att inkomma med förslag, som av utredningen föranleddes.

I april 1949 framlade skolöverstyrelsen i skrivelse till Konungen sin utredning angående vård och fostran åt blinda barn innefattande förslag till ett barnhem å Tomtebodå. Även här ha tillfrågade remissinstanser tillstyrkt förslaget.

Då jag anser att det är av synnerlig vikt att så många blinda som möjligt göras arbetsdugliga och få känna tillfredsställelse av att kunna utföra en arbetsinsats och då hemmen äro i stort behov av hjälp och ledning vid fostran av dessa barn, får jag härmed anhålla om andra kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få rikta följande fråga:

Kan man förvänta, att Kungl. Maj:t kommer att i en snar framtid taga upp frågan om möjligheter till vård och fostran för blinda barn under sju år?

Denna anhållan bordlades.

§ 12.

Interpellation ang. rätt för lantbruksnämnderna att bevilja nedsättning av kostnaderna för rationaliseringsplaner i vissa fall, m. m.

Herr SVENSSON i Ljungskile erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr tal-

man! Enligt en kungl. kungörelse nr 348/1948 skola lantbrukarna betala vissa avgifter för de planer, som i rationaliseringssyfte upprättas av lantbruksnämnderna. Enligt § 3 i nämnda kungörelse utgå dessa taxor dels med grundbelopp och dels med ett rörligt belopp beträffande planen för varje slag av förbättring, såsom täckdikning, avloppsförbättring, betesförbättring (inbegripet betesanläggning), nyodling, stenröjning, jordkörning samt silo- eller gödselvårdsanläggning. Enligt § 4 kan lantbruksnämnden medgiva skälig jämkning i de ersättningsbelopp, som uträknats på grundval av § 3. Motiv härför anses vara att flera förrättningar utföras på en gång eller att kartmaterial helt eller delvis ställes till förfogande.

Naturligtvis är det både för vederbörande lantbrukare och med hänsyn till lantbruksnämndens arbete en mycket stor fördel, om en fullständig rationaliseringsplan för hela gården uppgöres i ett sammanhang. Endast om så sker får man den överblick och den klarhet i målsättningen, som gör det möjligt att utföra arbetena i rätt ordning och få gårdens markområden disponerade på bästa möjliga sätt. Inom Bohuslän, och jag förmodar det är så även beträffande andra lantbruksnämnders arbete, brukar man därför ofta låta täckdikeskartan omfatta hela åkerarealen samt de delar av annan mark, som kunna komma i fråga för betesanläggningar. Man kan då använda täckdikeskartan som grundkarta och med stöd av denna göra upp förslag till de övriga rationaliseringsåtgärder, som efter hand bli aktuella.

Om det, såsom ofta är fallet, blir ett flertal åtgärder som planeras, går avgiften för planerna enligt § 3 till rätt väsentliga belopp, om grundavgift och rörligt tillägg skola utgå för varje särskild åtgärd som planerats.

I själva verket föreligga här de motiv för avgiftens nedsättning, som om-

Interpellation ang. rätt för lantbruksnämnderna att bevilja nedsättning av kostnaderna för rationaliseringsplaner i vissa fall, m. m.

nämnas i § 4. I och med att täckdikeskartan är upprättad och betalningen utgår för den, ställer ju lantbrukaren i realiteten kartmaterial till föfogande för övriga åtgärder, och beträffande lantbruksnämndens arbete inträffar ju den fördelen, att flera planer upprättas på en gång. Man har därför ansett att nedsättningen av planeringskostnaderna enligt § 4 kan och bör beviljas. Detta har emellertid inte godkänts av lantbruksstyrelsens revisionskontor. Enligt dess mening får nedsättning endast ske efter ansökning enligt § 11 från vederbörande lantbrukare och ett därpå fattat beslut från lantbruksnämnden. Ärendets gång blir i så fall följande:

1. Räkning utskrivs med grundavgift för varje enskild plan plus löpande avgifter.
2. Räkningen betalas av rekvisenten (senast inom 30 dagar enligt § 11).
3. Rekvisenten skriver ansökan till lantbruksnämnden om nedsättning enligt kungörelsens § 4.
1. Ansökan diarieföres när den inkommit till nämnden.
5. Ansökan tages upp till behandling i plenum av nämnden, som knappast kan undgå att bevilja framställningen, eftersom förutsättningarna enligt § 4 föreligger.
6. Rekvisenten erhåller protokollsutdrag på beslutet.
7. Nämndens kamreraravdelning har att betala tillbaka en del av de pengar den tidigare mottagit och verkställa nödvändiga bokföringstransaktioner.

Hela denna allt annat än rationella arbetsordning kan undgås genom en sådan ändring av den kungl. kungörelsen, att lantbruksnämnderna få rätt att nedsätta plankostnaden i samband med att räkningen utskrivs, utan att någon formell ansökan därom föreligger.

Många gånger är en lantbrukare i sin

uppfattning om gårdens planering så starkt bunden av de skiftesgränser, markvägar och stängsel, som man år efter år respekterat, att han har svårt att på egen hand få en tillräckligt fri och allsidig överblick över de olika alternativ för brukningsdelens rationalisering, som i verkligheten finnas. Lantbruksnämndernas tjänstemän kunna med sin rikare erfarenhet och sin mera obundna syn på problemet i många fall ge mycket värdefulla alternativ. Det är emellertid mycket svårt att ge kraft och klarhet åt dessa, om inte alltsammans i ett sammanhang får läggas in på en karta. Det är därför i hög grad önskvärt och helt i linje med de tankegångar, som ligga till grund för lantbruksnämndernas verksamhet, att en tjänsteman, som blir kallad till gården, kan få lov att göra en plan över samtliga rationaliseringsåtgärder. Då är det ju också rimligt att ett dylikt arbete, som dels är i hög grad önskvärt och dels vållar staten betydligt mindre kostnad än om man skall planlägga en sak i sänder, kan få utföras utan att några grundavgifter utgå för de planer, som för tillfället ha sekundär karaktär.

Härtill må läggas den reflexionen, att man över huvud taget bör hålla låga taxor för detta planeringsarbete. De borde egentligen inte vara högre än de behöva vara för att hindra okynnesrekvisitioner och missbruk av nämndernas arbetskraft. Skall det svenska jordbruket rationaliseras, är det nämligen från det allmännas synpunkt en i högsta grad angelägen och primär uppgift, att så många jordbrukare som möjligt så fort som möjligt få en så fullständig överblick som möjligt över vad som kan och bör göras på respektive gårdar. En dylik plan, som accepterats av en lantbrukare, är säkerligen en av de bästa tänkbara pådrivande faktorerna i rationaliseringsarbetet även i de fall, då det senare varken behöver lämnas lån eller bidrag för verksam-

Interpellation ang. semesterlagens bestämmelser om möjlighet för arbetsgivaren att förlägga semestern till tid, då arbetstagaren är sjuk, m. m.

heten. Det är därför enligt min mening en fullständigt bakvänd ordning att inte i första hand satsa en del statsmedel på denna planlägningsverksamhet. Enligt vad det förljudes lära planer finnas på att höja taxorna. Det är enligt min mening felaktigt.

Med stöd av vad ovan sagts får jag hemställa om andra kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet framställa följande frågor:

1. Vill statsrådet medverka till att lantbruksnämnderna få rätt att bevilja nedsättning enligt § 4 i Kungl. Maj:ts kungörelse nr 348/1948 av kostnaderna för rationaliseringsplaner i de fall, då flera planer upprättas samtidigt, även om någon formell ansökan från vederbörande lantbrukare ej föreligger?

2. Vill statsrådet medverka till att dessa planeringskostnader över huvud taget hållas på en så låg nivå, att verksamheten med jordbrukets inre rationalisering därigenom på ett verksamt sätt kan främjas?

Denna anhållan bordlades.

§ 13.

Interpellation ang. semesterlagens bestämmelser om möjlighet för arbetsgivaren att förlägga semestern till tid, då arbetstagaren är sjuk, m. m.

Herr förste vice talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr GUSTAFSON i Göteborg, som anförde: Den nuvarande semesterlagen innehåller bestämmelser, som kunna medföra att anställd, som är berättigad till semester, ej får tillfälle att utnyttja densamma till vila och rekreation. Om den anställda t. ex. enligt av arbetsgivaren uppgjord semesterplan skall börja semester den 14 juli men insjuknar den 1 juli i en sjukdom, som ej är att hänföra till olycksfall i arbetet eller viss yrkessjukdom och som varar under en

månad, har arbetsgivaren enligt lagen trots detta rätt att räkna tiden fr. o. m. den 14 juli som semester. Samma förhållande gäller även vid sjukdom, som drabbar den anställda under själva semestertiden.

Det är visserligen sant, att de flesta arbetsgivare ej utnyttja denna möjlighet, men det måste dock anses olämpligt att semesterlagen genom sin formulering skall kunna ge anledning till att den, som efter en sjukdomsperiod är i särskilt behov av vila och rekreation, skall förvägras detta på grund av att sjukdomstiden eller del därav räknats som semester.

I detta sammanhang bör också nämnas, att den som på grund av sjukdom, som ej kan hänföras till olycksfall i arbete eller viss yrkessjukdom, varit borta från arbetet t. ex. under tolv dagar i en kalendermånad och därför som regel ej uppfyller sextondagarsbestämmelsen, förlorar sin semesterrätt för denna månad. Om däremot sjukdomstiden sträcker sig över ett månadsskifte, kan han vara frånvarande upp till tjugodagar utan att förlora någon rätt till semester. Detta har väckt irritation på arbetsplatserna. Detta förhållande aktualiserar ett större sammanhang, nämligen i vad mån sjukdomstid över huvud taget bör kvalificera till semester. Den som på grund av sjukdom varit borta från arbetet t. ex. två kalendermånader förlorar enligt semesterlagen tre dagars semester påföljande år. Man kan med skäl fråga sig, om inte den, som varit sjuk, är i behov av lika lång semester som den, som varit frisk under hela kvalifikationsåret, och om det därför ej vore befogat att intill en viss gräns låta sjukdomstid få räknas som kvalifikationstid för semester.

Givetvis ha dessa frågor tidigare varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet. I propositioner till 1938 och 1945 års riksdagar var vederbörande departementschef negativ, när det

Interpellation ang. semesterlagens bestämmelser om möjlighet för arbetsgivaren att förlägga semestern till tid, då arbetstagaren är sjuk, m. m.

gällde förändringar i semesterlagen i detta hänseende. På grund av motioner vid 1948 års riksdag anhöll emellertid riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t om en utredning av frågan om förbud för arbetsgivare att förlägga arbetstagens semester till tid, då arbetstagaren är sjuk, i samband varmed även borde utredas frågan om att i semesterhänseende i viss utsträckning med arbetad tid jämställa frånvaro från arbetet på grund av annat olycksfall än olycksfall i arbetet eller annan sjukdom än sådan i arbetet ådragen yrkessjukdom, som avses i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar.

Något förslag från regeringens sida synes emellertid ej ha framlagts för riksdagen. Som svar på en enkel fråga vid 1950 års riksdag meddelade vederbörande statsråd, att frågan tagits upp i socialdepartementet men att ståndpunktstagandet borde anstå till dess att arbetstidsutredningens förslag om förlängning av semestertiden förelåg.

I propositionen om treveckorssemester anförde socialministern, att det ej syntes lämpligt att i ifrågavarande lagstiftningsärendet behandla vissa specialspörsmål utan att han i sinom tid skulle återkomma till dessa i den mån anledning därtill förelåg.

Det torde dock vara av intresse för riksdagen att få en redogörelse för vad som inom socialdepartementet åtgjorts i denna fråga under de snart fyra år, som gått sedan riksdagen hemställde om en utredning av frågan.

Med hänvisning till vad som ovan anförts får jag härmed anhålla om andra kommarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa följande frågor:

1) Anser statsrådet att de nuvarande bestämmelserna i semesterlagen äro lämpliga, när de giva arbetsgivare möjlighet att med vissa undantag förlägga semester till tid, då den anställda är sjuk, och dessutom endast i synnerli-

gen begränsad omfattning medgiva att tid under vilken den anställda varit sjuk får räknas som kvalifikationstid för semester?

2) Är statsrådet villig meddela riksdagen vilka åtgärder som inom socialdepartementet vidtagits med anledning av den hemställan om utredning i ärendet, som gjordes av 1948 års riksdag?

Denna anhållan bordlades.

§ 14.

Till bordläggning anmäldes konstitutionsutskottets memorial nr 3, i anledning av andra kammarens remiss av motion nr 462 av herrar Håstad och Hagberg i Malmö om utredning av frågan om magistrats skiljande från rådhusrätt i avseende på magistratens statliga funktioner m. m.

§ 15.

Anmäldes, att följande Kungl. Maj:ts propositioner tillställts kammaren, nämligen:

nr 41, om godkännande av protokoll angående handelsutbytet mellan Sverige och Portugal m. m.; och

nr 44, angående anslag för budgetåret 1952/53 till lindring i mindre bemedlades kostnader för djursjukvård.

Dessa propositioner bordlades.

§ 16.

Herr förste vice talmannen anmälde, att följande motioner avlämnats under sammanträdet, nämligen:

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 32, angående anslag till hushållningssällskapen för budgetåret 1952/53, m. m., motionerna:

nr 482 av herr *Hæggblom*;

nr 483 av herr *Johnsson* i Kastanjegården *m. fl.*;

nr 484 av herrar *Johnsson* i Kastanjegården och *Mårtensson* i Smedstorp;

nr 485 av herr *Johnsson* i Kastanjegården *m. fl.*; och

nr 486 av herr förste vice talmannen *Skoglund m. fl.*; samt

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 35, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjuk-kassor motionerna:

nr 487 av fru *Västberg m. fl.*;

nr 488 av herr *Hagård*; och

nr 489 av herr *Hansson* i Önnarp *m. fl.*

Dessa motioner bordlades.

§ 17.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från statsutskottet:

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52, i vad propositionen avser in-

rikesdepartementets verksamhetsområde; samt

från andra lagutskottet:

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 3 § förordningen den 30 juni 1943 (nr 570) om anställande av distriktsbarnmorskor *m. m.*;

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om förlängd tjänstgöring för vissa värnpliktiga tillhörande armén, vilka under år 1952 avsluta första tjänstgöring; och

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i 6 § familjebidragförordningen den 29 mars 1946 (nr 99).

§ 18.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarrens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 3.13 em.

In fidem
Gunnar Britth.